

Schatgraven of zoiets...

Het dagboek van Anne Frank kennen we allemaal. Maar in archieven en bij mensen thuis liggen nog veel meer dagboeken en verslagen van jongeren uit de Tweede Wereldoorlog.

Toen wij van deze geschreven herinneringen hoorden, wisten we meteen dat we er iets mee wilden doen. De verhalen opnieuw vertellen en doorgeven, zodat ze blijven leven voor iedereen die wil weten hoe het was om jong te zijn in de oorlog. Of wil begrijpen welke invloed een oorlog kan hebben op de rest van je leven. We klopten aan bij het NIOD in Amsterdam. Het NIOD, opgericht op 8 mei 1945, verzamelt en bewaart al sinds het begin dagboeken, brieven en andere papieren uit de oorlog. In maart 1944 had minister Bolkestein vanuit Londen via de verboden radiozender Radio Oranje een oproep gedaan aan de Nederlandse bevolking om persoonlijke geschriften te bewaren en na de oorlog te schenken. Dan kon iedereen lezen hoe het was om de oorlog mee te maken.

Veel mensen gaven aan deze oproep gehoor, net als aan oproepen die het NIOD na de oorlog deed. Daarom ligt er nu een schat aan geschiedenisverhalen in de kelder van een grachtenpand in Amsterdam.

Het NIOD maakte een lijst met jongerendagboeken en het schatgraven kon beginnen. Weken puzzelden we op de oude dagboeken, met de vaak kriebelige handschriften van toen. We werden verrast door inkttekeningen van vliegtuigen, parachutes en plattegronden van concentratiekampen. Vaak konden we bijna niet geloven wat deze kinderen en jongeren allemaal mee hadden gemaakt. Welke verschrikkingen mensen elkaar aandeden.

Maar ook hoe ze voor elkaar zorgden, elkaar hielpen of hun leven waagden om iemand te redden. En hoeveel optimisme en plezier er door alle ellende heen was. De moed en hoop van de jongeren raakten ons diep. Hoe wanhopig ze soms ook waren. Maar gelukkig waren het vooral gewoon pubers die net als elke jongere dromen, verlangens en een goed of slecht humeur hadden.

Uiteindelijk kozen we voor de dagboeken van zeven jongens en zeven meisjes. We zochten aanvullende informatie op internet en in boeken. We lazen artikelen, bekeken filmpjes en luisterden naar oude radio-uitzendingen. Met hulp van het NIOD spoorden we de veertien dagboekschrijvers op. Dat is bij bijna alle dagboeken gelukt. We belden, mailden of spraken af met broers, zussen en kinderen. En waar mogelijk natuurlijk met de dagboekschrijvers zelf. Ze zijn inmiddels achter in de tachtig en herinneren zich de oorlog nog levendig. Nóg wel, want één dagboekschrijver zei: 'Eigenlijk zijn jullie nog net op tijd om mijn dagboek met mij te bespreken.' Deze dagboekschrijver is kort voordat dit boek gedrukt werd, overleden.

Samen vertellen de veertien dagboeken van binnenuit het verhaal van de oorlog, vanaf het bombardement op Rotterdam in mei 1940 tot de zomer van 1945, een paar maanden na de bevrijding. Je leest verhalen van jongeren uit verschillende plaatsen in Nederland en Nederlands-Indië (nu Indonesië).

We nodigen je uit de verhalen mee te beleven met:

Henk, die ontsnapt aan het bombardement in Rotterdam.

Yvonne, die op het nippertje naar Engeland vlucht.

Annie, een meisje dat lid wordt van de NSB.

Jeanne, die denkt een heerlijke zomer te hebben met haar beste vriendin Betje.

Hans, die stiekem naar Radio Oranje luistert.
George, een joodse jongen die drie concentratiekampen mee-
maakt.
Suze, die zich verstoppt in de Limburgse mijnen.
Henk, die een bloedstollend avontuur beleeft in een onder-
grondse schuilhut.
Felix, die schilderijen smokkelt.
Corri, die bijna doodgaat van de honger.
Carla, die op een dag in januari een bijzonder vliegtuig over
kamp Ambarawa ziet vliegen.
Jan, die midden in de nacht eropuit trekt om hout te halen.
Chris, die helemaal alleen moet zien te overleven in een jap-
penkamp.
Lineke, die met haar zus 'naar de boeren' gaat en dan aan haar
lot wordt overgelaten.

9

De verhalen in dit boek zijn op hun dagboeken en verslagen
gebaseerd. Dat betekent dat veel van wat je leest echt gebeurd
is en we zo dicht mogelijk bij het dagboek gebleven zijn. Maar
we hebben ook details, uitspraken, gedachten en personen zelf
bedacht. Want anders zouden de verhalen niet goed leesbaar
of onduidelijk zijn.

Wie dit boek leest, zal beseffen hoe heftig een oorlog is en
hoeveel kanten er aan een oorlog zitten. En ook hoe bepa-
lend de plek is waar je woont en welke invloed het gezin heeft
waarin je opgroeit. Wij zijn blij als je door dit boek beter
begrijpt wat er kan gebeuren als mensen zichzelf meer waard
vinden dan een ander.

Annemarie van den Brink en Suzanne Wouda